

Ο ΜΠΩΝΤΕΛΑΪΡ ΚΑΙ Ο ΧΑΪΝΕ

Ἀγαπητὲ Νουμᾶ

Εἶναι κάμποσες μέρες πού διάβασα, δε θυμάμαι καλά σὲ ποιὰ ἔφημερίδα, γιὰ μιὰ διάλεξη γιὰ τὸν ποιητὴ Μπωντελαίρ, πού καθὼς εἶδα στὴν ἴδια ἔφημερίδα τὴν παρακολούθησε πυκνὸ ἀκροατήριον. Τὸ πρᾶγμα εἶναι πολὺ εὐχάριστο, καὶ εὐχομαι τὸ παράδειγμα τοῦ ν' ἀκολουθήσουν καὶ ἄλλοι λόγιοι σας, ἔτσι πού νὰ ζωογονηθῆι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ κοινοῦ γιὰ τὴ φιλολογία καὶ γενικὰ τὴν τέχνη. Λυπήθηκα πολὺ πού, γιὰ λόγους πῶς δυνατοὺς ἀπὸ τὴ θῆλγηση μου, δὲ μπόρεσα κ' ἐγὼ ν' ἀκούσω τὴν ἴσου ἀξιόλογη διάλεξη κ' ἀναγκάστηκα νὰ ρευστώ μὲ τὰ ὅσα λίγα μνημόνευσε στὸ χρονικὸ τῆς ἔφημερίδας.

Σ' αὐτὴν ἔμωσ τὴν ἔφημερίδα εἶδα κάτι τι πού δὲν ἔαίρω ἂν τὸ εἶπε πραγματικὰ ὁ ἑμιλητής, ἢ ἂν εἶναι λάθος τοῦ χρονογράφου, μὰ πού νομίζω πὼς ἔχω χρέος νὰ τὸ σημειώσω, ὄχι γιὰ νὰ δείξω πνεῦμα ἀντιλογίας, παρὰ γιὰ μιὰ ἀπλὴ ἀκαθηματικὴ ἱστορικὴ ἐπανάρθωση σχετικὰ μὲ τὸ θάνατο τοῦ Ἑρρίκου Χάινε. Εἶπε, δηλαδὴ, κατὰ τὸ χρονογράφο, ὁ ἑμιλητής, πὼς ὁ Μπωντελαίρ πέθανε ἀπὸ μαλάκυνση τοῦ ἔγκεφαλου, ὅπως καὶ ὁ Χάινε· αὐτὸ τὸ «ὅπως καὶ ὁ Χάινε» εἶναι κατιτὶ πού θαρρῶ πὼς δὲν εἶναι ἀλήθεια. Ὁ Χάινε πέθανε στὰ 1856 ἀπὸ μιὰ παραλυσία πού τὸν κράτησε κάμποσα χρόνια—νομίζω 8—στὸ κρεβάτι. Ὅμως τὸ μυκλὸ του—ὁ ἐγκέφαλός του—ἔμεινε πάντοτε γερός καὶ ἀκμαίος, ἴσαμε τίς τελευταῖες στιγμὲς τοῦ ποιητῆ. Στὰ 1855 λουλούδισε ἐκεῖνο τὸ τρυφερὸ ἔρωτικὸ αἰσθημὰ του γιὰ τὴν ὡραία κοπέλα τῆ «Monche» ὅπως τὴν ὀνομάτιζε καὶ πού ἔγινε ἀφορμὴ νὰ γράφει ἀπάνω στὸ κρεβάτι του μερικὰ ἀπὸ τὰ πῶς τρυφερὰ κ' ἔξυπνα ποιήματά του. Αὐτὸ τὸν τελευταῖο καιρὸ τῆς ἀρρώστιας του ἔγραψε, μαζί μὲ πολλὰ ἄλλα, καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ χιουμοριστικὰ του ποιήματα, πού σπινθοβολοῦνε ἀπὸ τὴ γνωστὴ πικρόχλιτη εἰρωνία του πού δὲ χαριζότανε στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του. Ἐνα τέτοιο εἶναι τὸ «Misereere», πού κάθε ἄλλο παρὰ μαλακισμένον μυκλὸ φανερώνει, καὶ πού τελιώνει μὲ τοὺς ἀκόλουθους στίχους:

«... Ὁ Θεὸς μου, συντόμεψε τὰ βᾶσανά μου, γιὰ νὰ μὲ θάψουνε μιὰ ὥρα ἀρχήτερα. Τὸ ἔαίρω δὲ πὼς, γιὰ Μάρτυρας, δὲν ἔχω τὸ παραμικρὸ ταλέντο.

«Γιὰ τὴν ἀσυνέπειά σου, ὦ Κύριε, ἐπέτρεψέ μου νὰ ἀπορῶ. Ἐπλασεσ τὸν πῶς εὐθυμο ποιητὴ καὶ τοῦ παίρνεις ὄλο του τὸ κέφι.

«Ὁ πόνος μαραινεὶ τὴ φαιδρότητα τῆς ψυχῆς μου καὶ μὲ κάνει νὰ γίνομαι μελαγχολικός· ἂν δὲν πάρη πιά τέλος αὐτὸ τὸ χωρατό, σὶτὸ τέλος θὰ γίνω καὶ γὼ Καθολικός.

«Καὶ τότε θὰ σᾶς πάρω τ' ἀφτιά μὲ ξεφωνητά

μου, ὅπως τόσοι ἄλλοι καλοὶ χριστιανοὶ—ὦ misereere! χάνεται, πεθαίνει ὁ πῶς καλὸς ἀπ' τοὺς χιουμοριστάδες!»

Καὶ νά, ἀκόμα, κάτι στίχοι τοῦ γραμμένοι στὰ 1855,—πέθανε τὸ Φλεβόρη τοῦ 1856!

Συμβουλὴ.

«Δίνε πάντοτε τὸ ἀληθινὸ τοὺς ὄνομα στοὺς ἥρωες τῶν μύθων σου Ἄν δὲν ἔχεις τὸ θάρρος νὰ τὸ κάνεις, θὰ σοῦ βγεί οὐ πῶς χειρότερο. Γιὰ τὸ γαῖδαρο, πού θὰ ζωγραφίσεις, θὰ παρουσιαστοῦνε ἀμέσως μιὰ ντουζίνα γκρίζοι κουτεντέδες:

«Νά, μαθές, αὐτὰ εἶναι τὰ μακριὰ μου τ' ἀφτιά!», φωνάζει ὁ καθένας τους, «αὐτὸ, μαθές τὸ φριχτὸ ἄγριο ὄγκανητὸ εἶναι ἡ φωνή μου! Ὁ γαῖδαρος αὐτὸς εἶμαι ἐγὼ! ἂν δὲν μνημονεύεται τὸ ὄνομά μου, ἡ πετρίδα μου μὲ ἀναγνωρίζει ἀμέσως, ἡ πατρίδα μου ἢ Γερμανία, Ἐγὼ εἶμαι ὁ γαῖδαρος! Γι—Α! Για—Α!

«Ἦθελες νὰ πρυφυλάξεις ἕνα βλάκα κ' ἔκανες νὰ τὰ βάλουνε δῶδεκα μαζί σου».

Αὐτὰ γιὰ τὸν Ἑρρίκο Χάινε. Ὅσο γιὰ τὸν Μπωντελαίρ, ἴσως θὰ μπορούσε κανεὶς, μελετώντας τὸ ἔργο του, νὰ βρεῖ τὰ σπέρματα τῆς ἀρρώστιας του, καὶ πρὶν ἀκόμα ἐκεῖνος πέσει στὸ κρεβάτι. «Ἴσως» λέω.

Δικός σου

ΑΓΓΡΟΙΚΟΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΡΩΜΑΝΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΦΛΩΜΠΕΡ

Τρέμει διαρκῶς ἀπὸ τὸ φόβο μήπως φανερώσῃ τὴ ρομαντικὴ του διάθεση. Πιστεύει πὼς τὸ κατορθώνει, μὲ τὴ δεξιότητά του ὀραλισμοῦ του. Ἄν ἡ σκέψη του εἶται λιγότερο δυνατὴ, θάφαινε, ἴσως, ἐλευθερὴ τὴν ψυχὴ του νὰκολουθῆσῃ τὸ φυσικὸ τῆς δρόμο.

Ἴσως, τότε, νὰ μὴν ἔγραφε τὴν «Κυρία Μποβαρὸν» καὶ τὴν «Αἰσθηματικὴν Ἀνατροφήν». Θάγραφεν ὅμως, χωρὶς ἀμφιβολία, τὴ «Σαλαμπῶ» καὶ τὸν «Πειρασμόν». Καὶ τὸ ἔργο του δὲ θὰ μύριζε τόσο πολὺ φιλολογία. Θὰ εἶχε τὴ θεϊκὴ πνοὴ τῆς αὐθόρμητης ἐμπνεύσεως.

Εἶναι, ὡστόσο, κλασικὸς ὁ Φλωμπέρ. Ἡ σοφὴ ψυχολογία τῶν χαρακτήρων του καὶ, πρὸ πάντων, ἡ ἀρμονία τῆς περιόδου του καὶ ἡ ἀφραστῆ λαμπρολογία του, εἶναι χαρίσματα ἱκανὰ νὰ τὸν ὑψώσουν στὰ ἀψηλότερα σκαλιὰ τῆς Τέχνης. Φοβοῦμαι, ὡστόσο, μήπως δὲν εἶχε καὶ ὄλος διόλου ἄδικο ὁ Μωρέας, βρίσκοντας πὼς μοιάζει μὲ μιὰν ὡραία, ἀλλὰ παγωμένη, λιμνοθάλασσα.

Κοίμα πού οἱ ἀθηροποιοὶ τοῦ 1860 εἶχαν ἀρχίσει νὰ βαρύνονται πιά τὰ κόκκινα γέλεκα καὶ τίς ὡραιόλογες, ἀλλὰ μάταιες κραυγὲς γιὰ τὴν ἀναίσθητη φύση. Ἄν ὁ Φλωμπέρ εἶχε τὴν τόλμη νὰ περιφρονήσῃ τὴν ἀντιρομαντικὴ διάθεση τῆς ἐποχῆς του, θὰ ἔκανε, βέβαια, ὁ ὀραλισμὸς ἕναν ἀπὸ τοὺς πῶς τρανοὺς ἀντιπροσώπους του, ἀλλὰ τὸ ἔργο τοῦ Σατωμπριὰν θὰ ποχοῦσε τὸν εἰλικρινέστερο καὶ τὸν πῶς ἀξιο συνεχιστὴ καὶ στυλοβάτη του.

ΧΡ. ΜΟΛΙΝΟΣ